

N. Muslim*

NOVO TUMAČENJE ZAKONA I PROPISA O ZAŠTITI NA RADU, ZAŠTITI OD POŽARA I ZAŠTITI ČOVJEKOVE OKOLINE (2)

UDK 331.45/48:504.064

PRIMLJENO: 16.6.2008.

PRIHVAĆENO: 9.9.2008.

SAŽETAK: Čovjek, društvo i država čuvaju i štite svoje vrijednosti i bogatstva. Elementarne vrijednosti jesu: zrak, voda, hrana, flora, fauna, životni i radni prostor, i osobito čovjek od koga sve počima i završava, a konačna svrha zaštite na radu, zaštite od požara i zaštite čovjekove okoline je u osiguranju ovih vrijednosti i bogatstava.

Ove 2008. godine navršilo se 60 godina od kako je donesen prvi propis u zaštitama, pa je red da stručna praksa valorizira ulogu, značenje i perspektive zakona i propisa.

U ovom, drugom po redu, članku obrazlažu se zakonski pojmovi zaštite na radu, zaštite od požara i zaštite čovjekove okoline, objavljuje prva i originalna periodizacija svih propisa kroz 60 godina od njihovog donošenja, te problematizira cjelokupno područje na temelju dugotrajnog rada i istraživanja.

Ključne riječi: zakonski pojmovi, vrijednosni sustavi i periodizacija propisa o zaštiti na radu, zaštiti od požara i zaštiti čovjekove okoline

UVOD

Tumačenje zakona i propisa o zaštiti na radu, zaštiti od požara i zaštiti čovjekove okoline po strogom kriteriju prava otvorilo nam je nove i neograničene mogućnosti za ispitivanje stanja i odnosa u tom osjetljivom području društvene zbilje¹.

Najprije smo u prvom članku saželi ove zaštite u jednu jedinstvenu i nedjeljivu cjelinu, kratko protumačili ustavno načelo i normu koje bi se imali držati svi, učinili izvjesnim da se sve zaštite mogu rješavati jednim zakonom na promijenjenoj konceptualnoj osnovi, otvorili pitanje prava sigurnosti čovjeka u životu i radu, pokazali mogućnost odvajanja tehnike i tehničkih propisa od stroge zakonske norme i na tome

mogućnost racionalizacije cijelog sustava zaštite na radu, zaštite od požara i zaštite čovjekove okoline. Odmah zatim nametnulo se pitanje odvajanja državnog od javnog i privatnog interesa, a u sklopu s tim i pitanje uloge državnih i javnih tijela, gospodarskih i drugih subjekata, kao i pitanje odgovornosti za stanje u području životne i radne okoline².

Uopće kad se iziđe iz strogo formalnog i normativnog, pitanje prava ljudi dobiva praktični smisao. Svatko može raditi kako zna i kako može, a državna tijela imaju kazniti one koji rade suprotno od zakona. Zakon nije znanje s kojim čovjek ulazi u život i u proces rada, već obveza i odgovornost za postupke. Treba otkloniti zablude da zakon i propisi uče ljude, te da se zakonskom normom može supstituirati organizacija, tehnika rada, medicina, psihologija i druga važna pravila koja nemaju pravni karakter. Tom cilju posvećeno je ovo istraživanje i raspravljanje.

*Mr. sc. Nikola Muslim, Zagreb

ZAKONSKI POJMOVI I PERIODIZACIJA ZAŠTITA

Pojam zakona i propisa je u načelu praktičan³. Budući da su se u ovom području donosili i donose zakoni i propisi već 60 godina, stručnoj praksi je ostavljeno da propita učinak zakona, da uspostavi karakteristična razdoblja, ocijeni ono što je postignuto i na taj način otvori pitanje smisla zakonodavnog rada. «Zakoni uvijek nailaze na strasti i predrasude zakonodavca», to je tvrdio još Montesquieu, pa to nije suvišno spomenuti u ovom raspravljanju. Moramo otkloniti zablude o dobrim zakonima koji se navodno ne provode, jer je to zaglupljujuća krilatica za neupućene. Umjesto toga mora se postaviti pitanje: Da li se zaštita na radu, zaštita od požara i zaštita čovjekove okoline provodi u skladu sa zakonom ili ne? Moramo se suočiti sa činjeničnim stanjem u svakoj okolini gdje žive ljudi, a posebno tamo gdje se organizira rad i poći od činjenice da su neobjašnjeni osnovni pojmovi u ovom području.

Razdoblje higijenske i tehničke zaštite

Prvi samostalni propis o zaštiti donesen je 1947. godine. Riječ je o Općem pravilniku o higijenskim i tehničkim zaštitnim mjerama pri radu (Sl. list., br. 16/47., 36/50. i 56/51.). U 1. članku Pravilnik je propisao: «higijenske i tehničke zaštitne mjere pri radu radnika, namještenika i službenika u poduzećima, odnosno radnjama, nadležnošću, ustanovama i organizacijama, gospodarstvima kao i svuda gdje postoji radni odnos uređuju se po propisima ovog Pravilnika». U 188 članka toga propisa obuhvaćeni su svi oblici zaštite na radu i zaštite od požara. Tada se nije uopće govorilo o zaštiti okoliša, jer je prvi zakon o zaštiti okoliša donesen tek 1994. godine.

Treba ukratko reći da je ovaj propis bio utemeljen na nekonfliktnom društvu, da je simbolizirao odnose koji su se dugo održavali ne samo u svijetu rada, već i u cjelokupnom društvu i državi. Čak je moguće tvrditi da se još i danas u 21. vijeku odnosi iz toga propisa reflektiraju na stvarnost.

Zakonodavac je tada, kako se vidi iz početne formulacije, zahvatio problem zaštite u cjelini. Smatralo se da je riječ prvenstveno o tehnici rada, tehničkoj zaštiti i higijeni. Sam Opći pravilnik i nije bio pravi propis, jer je kaznene odredbe dobio tek 1951. godine s izmjenama i dopunama.

Kad se dobro i pažljivo analiziraju odredbe ovog propisa, može se zaključiti da je to bio jedan koncept kojeg nije jednostavno proglasiti zastarjelim i ništavnim. Poslije Zakona o zaštiti radnika iz 1921. godine, po kojem je zaštita bila dio socijalnog osiguranja, ovaj propis je označio jedinstvo sustava u svim oblicima zaštite na radu i zaštite od požara, a zaštita čovjekove okoline u to vrijeme nije postojala. Sam naziv bio je prihvatljiv stručnjacima tehničkih struka, koji se teško i inače snalaze u hijerarhiji pravnih propisa.

Pokušaj uvođenja zaštite u radne odnose i radno zakonodavstvo

Opći pravilnik o higijenskim i tehničkim zaštitnim mjerama pri radu bio je isključiv i dominantan propis za sve zaštite do donošenja Zakona o radnim odnosima (Sl. list., br. 53/57.) sa svim kasnijim izmjenama. U tom zakonu je iznesena pojmovna definicija zaštite. Članak 44. toga zakona je glasio: «Higijensko tehnička zaštita obuhvaća sve mjere i sredstva kojima se zaštićuju radnici pri radu, a naročito: 1. lokaciju, izgradnju, uređenje i održavanje odgovarajućih tvorničkih zgrada radionica, osiguranje propisne površine i kubature radnih prostorija, ventilacije i osvjetljenja radnih prostorija i drugih mjesta rada; 2. uređenje i održavanje pogonskih strojeva i drugih sredstava rada; 3. uređenje i održavanje zaštitnih naprava na strojevima i drugim sredstvima rada; 4. osiguranje od električne struje, eksplozije, požara, štetnih plinova, tekućina, pare, prašine, prekomjernog toplinskog i svjetlosnog zračenja, buke i vibracije, hladnoće, otrovnih, zaraznih, nagrizajućih, radioaktivnih i drugih opasnih materijala; 5. osiguranje od odronjavanja i suravnjavanja u rudnicima, potkopima, kamenolomima, tunelima i na drugim radilištima, kao i od potapanja vodom

podzemnih i vanjskih pritoka; 6. osiguranje sa sigurnosnom opremom i upotrebu odgovarajućih osobnih i drugih zaštitnih sredstava; 7. izgradnju, uređenja i održavanje sanitarno higijenskih uređaja, kao i nabava i upotreba sredstava za osobnu higijenu.»

Treba istaknuti da se radno zakonodavstvo nije nikada odreklo sadržaja koji se tiču zaštite na radu, pa i požarne zaštite. Tako se među važnim načelima Zakona o radu nalaze i odredbe o «zaštiti života i zdravlja zaposlenika», što se objašnjava potrebom cjelovitosti pitanja koja treba urediti zakon.

Stvaranje samostalnog sustava zaštite na radu i zaštite od požara

Kad je 1965. godine bio donesen Osnovni zakon o zaštiti na radu (Sl. list, br. 15/65. i 29/65.); (dalje u tekstu: OZZR), nastupilo je novo razdoblje za zaštitu na radu. Prije toga je i zaštita od požara stvorena kao poseban sustav Osnovnim zakonom o zaštiti od požara (Sl. list, br. 18/56.). Međutim, OZZR je imao novi koncept. Taj koncept je bio vidljiv iz članka 1. koji je glasio: «U svrhu zaštite radnih ljudi na radu ovim zakonom određuju se prava i obveze radnih ljudi i radnih organizacija, kao i djelatnosti u vezi s tom zaštitom.» Članak 2. toga zakona glasio je: «Zaštita na radu obuhvaća mjere i sredstva usmjerene na stvaranje sigurnosnih uvjeta rada», a u 2. stavku je propisano: «Sigurni uvjeti rada otvaraju se primjenom suvremenih tehničkih, zdravstvenih, socijalnih, i drugih mjera za sprečavanje i otklanjanje uzroka povreda i zdravstvenih oštećenja radnih ljudi na radu.» Koncept na kojem je bio utemeljen OZZR nije nikad promijenjen, ali niti shvaćen u svojoj osnovnoj biti. Naime, OZZR je uveo kao sadržaj «prava i obveze radnih ljudi i radnih organizacija». Drugim riječima, umjesto svakojakih odredbi u propisima, bitna su trebala postati prava radnika i građana. U to vrijeme smatralo se da izvori opasnosti dolaze samo iz proizvodnih institucija, čemu odgovara i ustavni pojam «radni ljudi». Budući da su izvori opasnosti i štetnosti u proizvodnim procesima, zaštita na radu je sredstvo za otklanjanje opasnosti, a subjekti su radnici i radni ljudi.

Sama činjenica da su u zakon ušle odredbe o pravima i obvezama označavala je stanovitu svijest da zaštita na radu ne može biti sveobuhvatna, tj. da se moraju odvojiti zakonske norme od pravila po kojima se obavljaju radni procesi. OZZR je u članku 2. izravno definirao mjere kojima se stvaraju sigurni uvjeti rada. Međutim, nikada se zakonodavac nije odrekao prava da zakonom i propisima za provedbu zakona uređuju sva moguća i nemoguća pitanja zaštite na radu i svih drugih zaštita, pa je stvorena praksa nepoštovanja hijerarhije u propisima.

Pojava zaštite čovjekove okoline

Dok su rasprave oko konceptualnog okvira za zakone u području zaštite na radu smjerale prema sveobuhvatnosti, zbilo se važan događaj na svjetskoj razini. Organizirana je Konferencija o ljudskom okolišu u Stockholmu 16. VI. 1972. godine⁴. U Hrvatskoj je te iste godine donesena Rezolucija o zaštiti čovjekove sredine (N.N., br. 27/72.). To je značilo i znači da se u Hrvatskoj išlo ukorak sa svijetom.

Međutim, pojava zaštite čovjekove okoline (okoliša) izazivala je stanovite nedoumice koje nisu niti u 2008. godini otklonjene. Sve je išlo prema širini svakog područja. Konkurencija zakonskih propisa nije prestajala i danas postoji među ovim zaštitama.

Radi se o istim činjeničnim sadržajima koji se različito uvode u zakone i u pravni sustav.

Uvođenje pravila zaštite na radu u zakonodavstvo

Zaštita na radu se i dalje smatrala dominirajućom u zakonodavstvu. Kad je poslije 1971. godine SFRJ prestala biti nadležna za zakonsko uređivanje zaštite na radu, u SR Hrvatskoj je donesen potpuni Zakon o zaštiti na radu (N.N., br. 54/74.). U zakon su tada bila uvedena pravila zaštite na radu. Međutim, država i državna tijela su potpuno isključivala mogućnost da se pojedine stručne discipline samostalno primijene.

Pravila su postala podzakonski propisi koji nisu nikad pravilno objašnjeni, jer su upravna tijela imala dominaciju u svemu⁵.

Uvođenje pojma «radne i životne okoline»

Ideje o potrebi razvijanja zaštite u radnoj i životnoj okolini u Hrvatskoj su kolale, pa se može reći da je zakonodavac išao jednim smjerom, a stručna praksa drugim smjerom. To je došlo najbolje do izražaja 1978. godine kad je tadašnja Privredna komora Hrvatske zajedno s Privrednom komorom Varaždin i Skupštinom općine Varaždin organizirala veliko savjetovanje pod naslovom «Privredni razvoj i čovjekova radna i životna okolina».

Kad se danas u 2008. godini vraćamo propisima iz tog razdoblja, možemo samo konstatirati da se zakonodavstvo i državna tijela nisu držala nikakvih načela!

Ne radi se, dakle, o nekakvim raspravama u strogo stručnim okvirima, već o potrebi uključivanja stručnjaka raznih struka, zvanja i zanimanja. Jer, samo timski rad može dovesti do društveno prihvatljivih koncepcija i racionalnog sustava.

Dominacija zaštite čovjekove okoline

Ova rasprava oko pojma zaštite na radu, zaštite od požara i zaštite čovjekove okoline po kriteriju zakona ne može završiti a da se ne uzme u obzir novi Zakon o zaštiti okoliša (N.N., br. 110/07.), jer je taj zakon obuhvatio najveći dio onoga što mi dokazujemo, tj. da je zaštita na radu, zaštita od požara i zaštita čovjekove okoline jedinstvena cjelina. U pojedine sastavnice okoliša ulazi sve: od zemljine kore (čl. 20.), preko zaštite šuma (čl. 21.), zaštite zraka (čl. 22.), zaštite voda (čl. 23.), zaštite mora (čl. 24.) do zaštite prirode (čl. 25.). U pojmu «objedinjenih uvjeta zaštite okoliša za postrojenje» su i sadržaji zaštite na radu, a iz odredbi o praćenju okoliša jasno se vidi da se ovaj zakon preklapa sa zaštitom na radu i zaštitom od požara u istovjetnim sadržajima.

Zakon o zaštiti okoliša je novo i značajno djelo zakonodavca. Njegova primjena je tek započela. Očito je da zakonodavac drži dominantnu zaštitu čovjekove okoline u odnosu na sve druge zaštite. Kako pak ovaj zakon ima isti rang kao i zakoni o ostalim područjima zaštite, on će izazvati potrebu za drugačijim radom u tijelima državne uprave. Zakon s normativno pravnog stajališta trpi kritiku zbog velikog broja pojavnosti i izvanpravnih sadržaja, pa ne odgovara našim početnim kriterijima izvedenih iz pravne norme (vidi: Sigurnost, br. 4/07.).

ZAKONI I USPOSTAVA SADAŠNJIH ZAŠTITA

Treba odmah na početku reći da su zakoni i propisi stvorili zaštitu na radu, zaštitu od požara i zaštitu čovjekove okoline u njihovom današnjem sadržaju i značenju. Pojava zakonske norme i gomilanje propisa tijekom desetljeća uvjetovali su povlačenje i nestajanje tradicijske kulture života zasnovane na logici zdravog razuma i na iskustvima naroda. Osim toga, zakonodavac je, a osobito razna tijela državne uprave, nedovoljno kritički uvlačio u propise mnoge stručne i znanstvene discipline tehničke naravi, zatim medicinu, psihologiju, pedagogiju, organizaciju rada, statistiku, ekonomiju i dr. tako da su ljudi u procesu rada i u životu uopće postajali sve više ovisni o propisima. Gomilanje takvih propisa ne omogućava jednostavno i logično poznavanje uvjeta pod kojima se imaju obavljati radni postupci. Desetljećima su se nesporazumi povećavali, pa je sada stanje otuđenosti potpuno. Čim se donese neki propis, on mijenja odnos i ponašanje adresata. Oni koji prihvate smisao propisa prilagode svoje ponašanje, drugi ignoriraju propis, treći traže način kako ne postupiti po propisu. To je stvarnost u svim zaštitama.

Potrebe ovog rada su zahtijevale da se upustimo u analizu zakona i propisa zaštite na radu, zaštite od požara i zaštite čovjekove okoline, jer bez sveopće valorizacije propisa nije moguće donositi pravilna mišljenja i davati pouzdane odgovore na otvorena pitanja što smo ih u sa-

mom nazivu otvorili. Budući da smo se suočili s normativnim neredom, pošli smo tražiti u kriterijima prava, pravne znanosti i prakse, pa smo na samom početku izložili elemente pravne norme. Zakonodavac može donositi zakone i propise, ali pravo neće nastati na pojavnostima ako zakon nema bitne sadržaje da stvori pravo. Zato je i danas rimsko pravo mjerilo mnogih odnosa kao kultura života i rada. Budući da stojimo na stajalištu da ljudi imaju ovladati zakonima, a ne zakoni ljudima, vrijeme je da se sve prouči, svede u realne okvire, a to znači da se poštuju kriteriji prava.

JEDINSTVO I ODVOJENOST ZAŠTITA

Kad u jednom području društvene zbilje postoji zakon, tada se po odredbama toga zakona ima postupati. Drugi zakoni, premda imaju isti rang, mogu biti primijenjeni tek ako ne narušavaju odnose matičnog zakona. Tako npr. ne može Zakon o radu biti mjerodavniji u zaštiti životne i radne okoline od specijalnih zakona za ta područja. To su neka elementarna pravila kojih se sva državna tijela moraju držati.

Budući da svaki zakon po svojoj naravi stvara sustav, zaštita na radu ima svoj sustav, zaštita od požara također svoj, a zaštita čovjekove okoline svoj sustav, a sve to unutar pravnog sustava kao cjeline.

Prema tom kriteriju svaka od ovih zaštita je posebna i dignuta na zakonsku razinu. Zaštita od požara ima svoj sustav, zaštita na radu svoj, a novi Zakon o zaštiti okoliša je ušao i u sve druge zaštite. Dobre i loše strane sadašnjeg stanja ne treba prešutiti.

Naša tvrdnja i dokazi da su zaštita na radu, zaštita od požara i zaštita čovjekove okoline jedinstvena cjelina izlazi iz normativnog okvira. Ona se temelji na činjeničnom svijetu i napušta činovničke nelogičnosti koje su sadržane u upravnoj strukturi države.

U nazivima zakona ovih zaštita sadržani su najpotpuniji pojmovi za razlikovanje svakog sustava. To se ne može preskočiti, a to najbolje po-

tvrdje Sporazum o suradnji inspeksijskih službi koji je na snazi od 3. kolovoza 2007. godine. Dakle, država se s državom sporazumijeva. U takvom stanju sve se pokazuje nelogičnim i mogućim.

Moguće je i dopustivo ustvrditi da nazivi zakona o zaštiti na radu, zaštiti od požara i zaštiti okoliša najbolje i najpotpunije pojmovno održavaju ove zaštite, da su sve norme i sva načela u tim zakonima manje jasne i manje razumljive. Moguće je dalje ustvrditi da sadržajnu diobu jedne, druge i treće zaštite jednostavno nije moguće izvesti. Ono što je sigurno jesu tri sustava, tri odvojene i ponekad suprotstavljene strukture u upravnim i nadzornim tijelima državne uprave. Kad bi pak izveli pravnu analizu članka 2. Zakona o zaštiti na radu, pokazalo bi se da je sve otvoreno, nejasno i protuslovno. U tom se članku pokazuje da je taj zakon samo jedan od niza zakona i propisa. Kamo bi nakon toga pripadala zaštita na radu? Prema članku 1. toga zakona zaštita na radu bi bila neka pertinencija zdravstvene zaštite, odnosno zaštite radnog okoliša. To opet nije.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Dugo vremena, pa i danas u praksi, prodaju se tržišno pregledi propisa. Logika o potrebi prikupljanja propisa zaštite na radu, zaštite od požara i zaštite čovjekove okoline je u potrebnoj orijentaciji, jer je nemoguće očekivati od bilo koga da usvoji i poznaje tolike propise.⁶

Kad smo krenuli tim putem i iznova prikupljali propise iz raznih izvora, našli smo se pred dvojmom. Najjednostavnije bi bilo iznijeti pravnu kvalifikaciju da zakoni i propisi zaštite na radu, zaštite od požara i zaštite čovjekove okoline nisu stvorili nikakvo pravo, pa da sve skupa treba iznova zamijeniti jednim zakonom, a nakon toga novelirati provedbene propise novim.

Za takvu orijentaciju u nekom smislu argumentaciju daje i novi Zakon o zaštiti okoliša. Međutim, taj zakon je konceptualno, sa stajališta pravne norme i nomotehnike, teško objašnjiv.

Opsežniji je i veći nego Napoleonov Code Civil, a mi tvrdimo da sve može stati u sve tri zaštite: u kaznenu, prekršajnu, građansko-pravnu i disciplinsku normu.

Nedvojbena je i zaključak da propisi moraju postojati. Ako se dovedu pod znak pitanja zakoni, na stotine provedbenih propisa automatski postaje ništavno i ima ih se smatrati nepostojećim.

Dalje je pitanje: Što bi bilo s upravnim aparatom u nekoliko ministarstava i sporazumijevanjem među tijelima državne uprave? To bi valjda imala biti novost kod nas u Republici Hrvatskoj. Pitanja su se množila jedno za drugim. To nas je obvezalo da nastavimo rad.

Upustili smo se u analizu propisa zaštite na radu, zaštite od požara i zaštite čovjekove okoline od početka, tijekom 60 godina, izveli i izvodimo pojednostavljene zaključke, ostvarili smo dosad nepoznato u stručnoj literaturi, periodizaciju propisa i sve skupa doveli do toga da se istraživanje može nastaviti. Državna uprava se mora pažljivo istražiti i analizirati. To znači da treba cijelu stvar ponovno dignuti na ustavnu razinu, razmotriti položaj državne uprave gledano u cjelini, a prije toga uzeti državu kao jedinstven subjekt bez obzira na trodiobu vlasti.

Naime, nemoguće je dati ozbiljni doprinos provedbi i unapređivanju bilo koje zaštite ako se počne s neke imaginarne stručne razine. Država ima svoje zakonitosti. Ona više nije zasnovana na modelu komunističke doktrine o odumiranju. Nelogično je da su državna tijela nadzora u me-

đusobnoj konkurenciji, kao što je i nelogično da su mjesne vlasti odvojene od središnjih državnih vlasti.

Stručno-znanstvena akribija koja bi na ovom području stvarala studije na pojavnostima neprihvatljiva je zbog čega se autor i obraća praksi i zakonodavcu.

ZAKLJUČAK

Opravdano je očekivati da se autorov rad prati i da izaziva različite reakcije. On nije samo znanstvena i stručna studija, već prvenstveno izazov u praksi i zakonodavstvu. Kad se pregledi propisa objavljuju u čitavim knjigama, treba se s tim suočiti stručna praksa. Autor nastoji ostvariti krajnju racionalizaciju u zakonima i propisima, pa je to jedna od vrijednosti ovog rada.

LITERATURA

Agenda 21, Zbornik, *Skup o zaštiti okoliša*, lipanj 1992., Ministarstvo graditeljstva i zaštite okoliša, Zagreb, 1994.

Glavač, V.: *Uvod u globalnu ekologiju*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2001.

Haller, H.: *Medicinsko-zdravstveni pregledi i profesionalna odgovornost u zdravstvu*, Udruga poslodavaca, Zagreb, 2007.

Stockholmska deklaracija o ljudskoj okolini od 16. lipnja 1972., Informator, Zagreb, 1992.

Štajner, B.: *Zbirka propisa zaštite na radu*, Zitel, Zagreb, 2005.

BILJEŠKE

¹ Vidi Sigurnost, br. 4/07.

² U 2007. godini dogodili su se mnogi teški slučajevi stradanja koji su ukazali javnosti na veliko i sve veće značenje zaštite na radu, zaštite od požara i zaštite čovjekove okoline. Tako se u ožujku dogodila smrt građanina Martinovića od ispuštane štetnosti Karlovačke pivovare. Čovjek je šetao s psom u blizini tvornice, pa je pas od štetnosti odmah uginuo, a čovjek umro u bolnici od trovanja. Javnost je bila dugo uznemiravana s tim tragičnim događajem.

U kolovozu 2007. dogodila se tragedija na Kornatima gdje je poginulo 12 vatrogasaca pri pokušaju gašenja požara. Javnost je ostala u šoku, a posljedice ovog događaja nisu i neće dugo biti prevladane. Na ispitu je sve, uključivo i kaznena odgovornost.

U jesen 2007. godine izbio je problem u Kupskoj ulici u Zagrebu gdje je mnoštvo stanara moralo biti iseljeno zbog kopanja temelja za nove građevine. Evakuacija građana stvarala je osjetljivost i napetost u općoj javnosti.

Ocjenjujući opasnosti u zaštiti ljudskog okoliša dobitnik Nobelove nagrade Rajendra Pachauri, jedan od najvećih stručnjaka današnjice na ovom području, izjavio je: «Vjerujem da je to početak obračuna sa skrivanjem istine o katastrofalnim posljedicama za klimu planeta koje je izazvao mahom čovjek. Nadam se da će to dovesti u pitanje zagađenost klime u središte svjetske pozornosti, a posebno se nadam da će to čuti političari, koji su najodgovorniji za daljnju borbu protiv zagađenja.» (Vjesnik, 18.X.2007.).

U 2008. godini azbest i opasnosti stvorene zbog rada azbestom uzbuđuju javnost u Vranjicu, Pločama, Istri i dr. Što nam je sve prouzročila industrijalizacija, toga još nismo ni svjesni.

³ Pored izraza zaštita na radu, zaštita od požara i zaštita čovjekove okoline uzimamo i sinonim «životna i radna okolina», «zaštita u životnoj i radnoj okolini» i «sigurnost u životnoj i radnoj okolini». To je nužno zbog pojmovnog razumijevanja cijelog ovog rada.

⁴ U Zakonu o zaštiti na radu (N.N., br. 59/96., 94/96., 114/03., 100/04. i 86/08.) članak 1. i 2. koji pojmovno objašnjavaju sadržaj glase: Članak 1. «Svrha ovoga zakona je sprečavanje ozljeda na radu, profesionalnih bolesti, drugih bolesti u svezi s radom te zaštita radnog okoliša». Stavak 2. toga zakona glasi: «Osobita zaštita propisuje se radi očuvanja nesmetanog duševnog i tjelesnog razvitka mladeži, zaštite žena od rizika koji bi mogli ugroziti ostvarivanje materинства, zaštite invalida i profesionalno oboljelih osoba od daljnjeg oštećenja zdravlja i umanjenja njihove radne sposobnosti, te radi očuvanja radne sposobnosti starijih zaposlenika u granicama primjernoj njihovoj životnoj dobi.»

Članak 2. zakona glasi: «Ovaj zakon utvrđuje subjekte, njihova prava, obveze i odgovornosti glede provedbe zaštite na radu, kao i sustav pravila zaštite na radu čijom se primjenom postiže u najvećoj mogućoj mjeri svrha ovog zakona utvrđena u članku 1. ovog zakona.» Stavak 2. članka 2. glasi: «Prava, obveze i odgovornosti u svezi zaštite na radu uređuju se na izravan i neizravan način i propisima radnog zakonodavstva, mirovinsko invalidskog osiguranja, zdravstvenog osiguranja i zdravstvene zaštite, tehničkim i drugim propisima kojima se štite sigurnost i zdravlje osoba na radu i drugih osoba te kolektivnim ugovorima.»

U Zakonu o zaštiti od požara (N.N., br. 58/93.) članak 1., st. 2. glasi: «U svrhu zaštite ljudi i imovine od požara (u daljnjem tekstu: zaštita od požara) podrazumijevaju se mjere i radnje za otklanjanje uzroka požara, za sprečavanje nastajanja i širenja požara, za otklanjanje i gašenje požara, za utvrđivanje uzroka požara kao i za pružanje pomoći kod otklanjanja posljedica prouzrokovanih požarom.»

U Zakonu o zaštiti okoliša (N.N., br. 110/07.) članak 3., točka 61. glasi: «Zaštita okoliša je skup odgovarajućih aktivnosti i mjera kojima je cilj sprečavanje opasnosti za okoliš.» U članku 6. zakona propisani su ciljevi zaštite okoliša: zaštita života i zdravlja ljudi, zaštita biljnog i životinjskog svijeta, biološke i krajobrazne raznolikosti te očuvanje ekološke stabilnosti, zaštita i poboljšanje kakvoće pojedinih sastavnica okoliša, zaštita ozonskog omotača i ublažavanje klimatskih promjena, zaštita i obnavljanje kulturnih i estetskih vrijednosti krajobrazna, sprečavanje velikih nesreća koje uključuju opasne tvari, sprečavanje i smanjenje onečišćavanja okoliša, trajna uporaba prirodnih izvora, racionalno korištenje energije i poticanje uporabe obnovljivih izvora energije, uklanjanje posljedice onečišćenja okoliša, poboljšanje narušene prirodne ravnoteže i ponovno uspostavljanje njezinih regeneracijskih sposobnosti, ostvarenje održive proizvodnje i potrošnje, napuštanje i nadomještanje uporabe opasnih i štetnih tvari, održivo korištenje prirodnih dobara, bez većeg oštećenja i ugrožavanja okoliša, unapređenje stanja okoliša i osiguranje zdravog okoliša.»

U stavku 2. ovog člana propisano je: «Ciljevi iz st. 1. ovoga članka postižu se primjenom načela zaštite okoliša, poštivanjem načela međunarodnog prava zaštite okoliša, uvažavanjem znanstvenih spoznaja.»

⁵ Riječ je o «Stockholm Declaration of Human Environment» s dokumentom: «Action Plan for the Human Development» od 16. lipnja 1972. godine.

⁶ Hrvatska udruga za unapređivanje zaštite na radu donijela je na savjetovanju 10. travnja 1997. godine «Smjernice za novu tehničku regulativu u Republici Hrvatskoj». Smjernice su potpuno ignorirane, a njihov sadržaj objavio je autor Nikola Muslim u svojem Priručniku za polaganje stručnog ispita zaštite na radu, Narodne novine, Zagreb, 1999.

**NEW INTERPRETATION OF LAWS AND REGULATIONS GOVERNING
OCCUPATIONAL SAFETY, FIRE PROTECTION
AND ENVIRONMENT PROTECTION (2)**

SUMMARY: Man, society and state guard and protect their values and assets. The elementary values and assets comprise: air, water, food, flora, fauna, living and working space, and in particular, man, from whom and with whom everything begins and ends. The ultimate purpose of occupational safety, fire protection and environment protection is to safeguard these values and assets.

In 2008 we celebrate the 60th anniversary of the passing of the first act on protection, so we feel it to be right for the experts to evaluate the role, the significance and the future perspective of such laws and acts.

In this, second, paper we elaborate on the legal terminology used in occupational safety, fire protection and environment protection and publish the first original chronology of all regulations adopted over sixty years. Furthermore, the entire topic is put under close scrutiny of long study and research.

Key words: *legal terminology, value systems and chronology of occupational safety, fire protection and environment protection acts*

*Professional paper
Received: 2008-06-16
Accepted: 2008-09-09*